

ses, la vaga, l'empresa, la intervenció de l'Estat, els agents socials, l'economia internacional. Part IV: Política, des de l'Escola de Salamanca fins a la missió de l'Església en la comunitat internacional, passant per temes tan característics de tota època com ara les formes de govern, els partits polítics, les relacions Església-Estat, la confessionalitat, la llibertat religiosa, els drets humans, la guerra, la pau, la ingerència humanitària. Part V: La cultura i les relacions amb la fe, l'educació, els mitjans de comunicació social. Part VI: El compromís del cristià en la vida pública: fonament, criteris i deures en el camp de la cosa pública.

En fi, una àmplia matèria a estudiar, digna de ser coneguda entre els nostres ambients universitaris, pastorals i d'agents socials de tota mena.

Finalment, en l'escaiença de celebrar-se enguany (2007) el quarantè aniversari de l'encíclica *Populorum Progressio* de Pau VI, val la pena la seva relectura, car «té una nova veu per a la nostra època» (PP 47). Aquest manual, doncs, segur que ens hi ajudarà força; endemés s'encamina vers la formació dels principis, criteris de judici i directrius d'acció que proposa la Doctrina Social de l'Església sobre les qüestions socials que afecten el creient i l'home d'avui.

Antoni Babra

Francesc NÚÑEZ I MOSTEO, *Les plegades. Sacerdots secularitzats*, Barcelona: Editorial Mediterrània, 2006, 610 pp.

El llibre que presentem és la tesi doctoral en Sociologia (Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, UAB) de Francesc Núñez, un llibre que, com diu el prologuista i director de la tesi, Joan Estruch, «tant pel tema com per la manera de plantejar-lo, farà història» (p. 18).

Francesc Núñez, que a més de doctor en sociologia és llicenciat en filosofia, és actualment professor dels Estudis d'Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya i investigador de l'Institut d'Investigació en Sociologia de la Religió (UAB) i de l'IN3-UOC. També és el director de la revista *Digithum*, i ha publicat nombrosos treballs sobre la societat de la informació (destaquem «Metàfores d'Internet», «Internet fàbrica de somnis», «Les humanitats en l'era digital», etc.). És coautor del llibre *La mirada del sociòleg* (EdiUOC).

El tema de la tesi són els capellans secularitzats al —a hores d'ara ja antic— arquebisbat de Barcelona entre l'any 1968 i començaments dels anys vuitanta. Un simple càlcul pot fer-nos adonar de la magnitud i transcendència d'aquest tema: a nivell mundial el nombre de sacerdots secularitzats seria aproximadament el 20% del total. A l'arquebisbat de Barcelona el percentatge podria ser semblant o fins i tot superior (entre el 18 i el 25%). En algun curs concret el nombre de sacerdots secularitzats arriba al 80%. Segurament, però, allò més important d'aquest tema no són les dades sinó el que podríem anomenar «factor humà». Pel que fa a l'arquebisbat de Barcelona, no hi havia cap estudi global; i menys encara un estudi sociològic realitzat durant una bona colla d'anys per algú no vinculat directament al «món clerical» —«la meva relació amb el món clerical no era altra que la d'haver fet d'escolà durant alguns anys de la meva infantesa», confessa Núñez (p. 21). Era un tema pendent, un tema que, per raons diverses, no podia esperar més.

Francesc Núñez ha obtingut la informació a partir d'entrevistes a més de cent persones, majoritàriament antics capellans, però també capellans i 11 dones d'antics capellans. Com a complement de les entrevistes, l'autor va organitzar tres grups de discussió («conversa socialitzada») amb antics capellans i un amb capellans. Es tracta, doncs, d'un mètode descriptiu, que narra uns fets, una història, amb la necessària «distància crítica», d'una banda, i amb una també necessària «certa simpatia» de l'altra. L'exposició dels resultats és rigorosa i alhora àgil, clara i entenedora. Segurament aquestes són les raons que fan que el llibre «es llegeixi com una bona novel·la» (J. Estruch, p. 15).

El llibre, doncs, intenta explicar amb objectivitat una història: la història d'aquells capellans que ho van deixar. Aquesta història és presentada en diverses etapes. Després del pròleg d'Estruch, «Petit pròleg d'un gran llibre» (pp. 15-18), dels Agraïments (pp. 19-27), d'una Introducció (pp. 31-45) i de les obligades Qüestions de mètode (pp. 47-80), la primera part del llibre, «Capellans secularitzats» (pp. 81-234), reconstrueix el període històric en què van viure els capellans que es van secularitzar, tenint especialment en compte com varen viure'l i com el valoren els protagonistes del llibre (capítol 1. «D'on vénen? Context històric i social», pp. 85-114), quines eren les motivacions per a «fer-se capellà» (capítol 2. «Qui són? Per què es fan capellans?», pp. 115-136) i què significava per a ells «ser capellà» (capítol 3. «Ser capellà», pp. 137-218). Un excursus sobre «Quants són?» (pp. 219-234) completa aquesta primera part. La segona part del llibre, «Del seminari al món real» (pp. 235-338), se centra en les institucions del procés descrit en la primera part: el seminari (capítol 4. «Forjar la identitat: l'experiència del Seminari», pp. 239-258), les primeres experiències en la parròquia, en associacions, en el «món del treball» (capítol 5. «Viure en el món real», pp. 259-296). El capítol 6 és dedicat als «Camins de desencantament» (pp. 297-338): les primeres decepcions, els primers dubtes, el qüestionament del celibat... Finalment, la tercera part és dedicada a «Les plegades» (pp. 339-535). El capítol 7, «Camins de sortida» (pp. 345-382), reconstrueix el desencantament dels capellans que pleguen, el desencaix institucional i el «problema de la sacramentalització». Els capítols 8 i 9 són dedicats respectivament a les «Causes» (pp. 383-454) i a les «Explicacions» (pp. 455-494) de les plegades. Entre les causes destaquem les següents (p. 466):

a) *Relatives al context vocacional*. El context social de la vocació era l'Espanya de la postguerra, nacional-catòlica. Molts joves inquiets ingressaven al seminari seduïts per l'ideal de sacerdot de l'època. Molts provenen d'un ambient familiar religiós.

b) *Relatives a l'ideal sacerdotal*. Hi havia en la societat un «ideal sacerdotal exacerbat». Aquest ideal de capellà era renovat al seminari per professors excepcionals. Les circumstàncies sociohistòriques posteriors desdibuixaran el rol sacerdotal, amb canvis profunds de valors. La figura del vell ideal sacerdotal trontolla.

c) *Relatives a la crisi de valors*: un cop ordenats, es produirà un xoc cultural. Sorgiran conflictes amb els dirigents jeràrquics. El Concili Vaticà II genera molta esperança, però, posteriorment, sovint decepció.

d) *La sacramentalització*, és a dir la confrontació entre la religiositat popular —el que el poble espera del capellà— i una fe més il·lustrada.

e) *El qüestionament del celibat*, el descobriment de la dona, l'enamorament.

f) *La possibilitat legal i formal de sortida* (l'anomenat rescripte de secularització).

Una quarta part és dedicada a «La identitat dels ex» (pp. 495-535): el capítol 10, a «La condició d'ex» (pp. 495-512); el capítol 11 a les «Trajectòries vitals: maduració

o ruptura?» (pp. 513-524), i el capítol 12, porta per títol «Amb el pas dels anys, on han anat a parar?» (pp. 525-536). La identitat d'ex-capellà està fortament condicionada per la «força moral de la promesa» que un dia va fer, per les relacions amb el grup de pertinença i pel pes del passat. Hi hauria dos models de plegada, el de «ruptura» i el de «maduració-continuitat». Sorprèn que una tercera part dels capellans que varen plegar segons el model de maduració-continuitat no haurien tingut cap inconvenient a continuar fent de capellans si les circumstàncies ho haguessin permès.

Unes Conclusions (pp. 537-564), la Bibliografia (pp. 565-588) i uns Annexos (pp. 589-610) —amb el model inicial d'entrevista als sacerdots, la llista de persones entrevistades, els noms dels participants en els grups de discussió i dues mostres de dispenses concedides— arrodoneixen el llibre.

Es tracta sens dubte d'un llibre que posa sobre la taula molta informació, que descriu i ajuda a comprendre una història que no sempre ha estat suficientment coneguda ni compresa. Creiem sincerament que les moltíssimes hores que l'autor ha dedicat al treball han valgut la pena.

Jaume Mensa i Valls

Jochen JÜLICHER, *Todo volverá a ir bien, pero nunca será como antes. El acompañamiento en el duelo*, Santander: Sal Terrae, 2004.

Jochen Jülicher (1954) és capellà d'hospital des de 1997 i, com tal, es dedica a l'acompanyament espiritual i psicològic de persones en situació de dol per la mort o per la separació definitiva d'una persona estimada. El seu llibre —ho explica ell mateix en la seva presentació— no és un llibre teòric sobre el dol, sinó un llibre pràctic, nascut de l'experiència del seu autor; un llibre que vol ser un acompanyant en el dol, amb molts suggeriments pràctics que poden ajudar els qui estan de dol en la seva vida personal.

El tema es desenvolupa en tres capítols. El primer capítol reflexiona sobre com acceptar el que ha passat, com deixar-se afectar per la situació de l'altre. En el segon, l'autor esmenta les tasques que un ha de realitzar per a poder estar a prop del qui pateix, afegint-hi alguns consells pràctics nascuts de la seva experiència. I en el capítol tercer s'analitza de forma específica la situació del qui està afectat indirectament en veure el dolor d'un altre i no sap gaire què fer per tal de poder-lo ajudar.

Ve després un quart capítol dedicat a una reflexió més profunda per tal de respondre a aquestes tres preguntes, de caire ben divers, tanmateix ben importants totes tres: on porta tot aquest procés del dol?; on és ara la persona estimada que ha mort?; i, finalment, com ho dic al meu fill?

L'últim capítol vol ajudar el lector a afrontar en la pràctica de la seva vida alguns punts concrets, molt concrets, que van des de la pregunta sobre com afrontem la mort, la nostra mort, o com afrontem el dolor d'un divorci, passant pel repàs de la pròpia vida fins a trobar l'esperança en la vida nova per sempre. Aquest repàs portaria a saber definir quin resum de la nostra vida posaríem com a làpida de la nostra tomba.

Aquesta descripció del contingut de les pàgines del llibre vol ajudar a entendre quin és el seu objectiu, la seva riquesa i les seves limitacions. Per a mi, el que és més vàlid és la comunicació de les experiències d'una persona que ha treballat llargs anys en